

INTEGRAREA MĂSURILOR DE REDUCERE A IMPACTULUI SCHIMBĂRILOR CLIMATICE ÎN FONDURILE EUROPENE: O țintă “super verde”, dar nu acum

SUMAR EXECUTIV

- Cu toate că țintele Europa 2020 sunt un obiectiv principal pentru felul în care politica energetică a României este planificată și implementată, o transformare profundă a întregului sistem energetic către unul mai curat nu se regăsește între obiectivele strategice ale României.
- Strategiile de investiții din domeniul energiei, deși sunt încă construite în jurul utilizării cărbunelui, includ: eficiența energetică, sisteme îmbunătățite pentru susținerea energiei regenerabile, stimulente pentru cercetare și dezvoltare, energia nucleară, energie pe bază de hidrogen, gazele naturale considerate “combustibil de tranziție”, integrarea completă a pieței interne de energie.
- Scenariul acțiunilor pentru combaterea schimbărilor climatice “business as usual / status quo” include țintele Europa 2020. Unele scenarii “verzi” și “super verzi” sunt privite într-o manieră progresivă, post-2020, dar nici un pas semnificativ către un asemenea scenariu nu este luat în considerare în strategiile naționale sau în investițiile europene.
- Scenarii alternative bazate pe eliminarea completă a combustibililor fosili și a energiei nucleare nu sunt luate în considerare în strategia energetică principală.
- Strategia României pentru reducerea impactului schimbărilor climatice este dată în mod majoritar de către UE, însemnând că obiectivele urmăresc țintele europene și sunt finanțate de fonduri europene, iar guvernul nu propune politici adiționale sau complementare pentru a adresa această problemă.
- Aproximativ 19,1% din totalul fondurilor alocate României prin Fondurile de Dezvoltare Regională și Coeziune sunt alocate pentru obiective ce țin de climă, o treime din ele (6,27%) mergând spre energia curată.

Acordul de parteneriat (AP):

- Provocările și nevoile de investiții din sectorul transporturi nu fac absolut nici o referire la considerații de mediu. Emisiile de gaze cu efect de seră nu sunt evaluate ca o problemă la care trebuie găsite soluții.
- Deși potențialul pentru eficiență energetică este operaționalizat sectorial în AP, alocările nu susțin mereu aceste constatări.
- Este posibil ca perspectiva optimistă conform căreia România este aproape de a-și îndeplini țintele de reducere a impactului schimbărilor climatice pentru 2020 să fi dus la o neprioritizare a alocărilor pentru energie curată.
- Coordonarea între obiectivele pentru mitigarea schimbărilor climatice și alte obiective tematice este descrisă foarte pe scurt în Acordul de parteneriat.

Bazat pe secțiunile ce țin de principiile orizontale în AP și Programe Operaționale, dezvoltarea durabilă este puțin integrată prin programe. Cele două programe relevante (POIM și POR) sunt concentrate pe alocări specifice în anumite axe, în timp ce în alte programe sunt unele mici alocări de fonduri, fără a fi clar pe ce tip de proiecte vor fi folosite și ce contribuție se anticipează că vor avea către obiectivele legate de schimbarea climatică.

Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM):

- Aproape jumătate din fondurile din Programul Infrastructură Mare merg spre Infrastructura Transporturilor (48,2%), aproape o treime la Infrastructura de Mediu (30,7%) și restul este împărțit între Mediu (9,9%), Transport Sustenabil (5,8%) și Infrastructură energetică (5,5%)
- Alocările pentru “tranziția către economia cu emisii scăzute de carbon” sunt la doar 4,7%
- Din cea mai mare parte a fondurilor pentru transport, mai bine de jumătate (52%) sunt alocate pentru infrastructura drumurilor, față de 29% pentru calea ferată și 11% pentru transport urban curat.
- Abordarea investițiilor în infrastructură este centrată pe îmbunătățirea rețelei de transport existente, și nu pe finanțarea celor mai sustenabile alternative
- Majoritatea fondurilor pentru energie sunt alocate în vederea renovării clădirilor publice și a îmbunătățirii eficienței energetice și pentru a se conforma cu legislația europeană. 94,8 milioane de euro sunt alocate pentru infrastructura energiei regenerabile, din care 90% pentru biomasă și 10% pentru hidroenergie și alte regenerabile. Nu există alocări pentru producția de energie eoliană și solară.

Programul Operațional Regioanal (POR):

- Partea Obiectivului Tematic 4 (Dezvoltarea Urbană Durabilă) finanțată prin POR este concentrată pe două priorități: eficiența energetică (axată pe clădiri și iluminatul public) și reducerea emisiilor de CO₂ (axată pe transportul public urban).
- În timp ce aproape 27% din fondurile pentru dezvoltarea regională sunt dedicate măsurilor de reducere a impactului schimbărilor climatice (eficiență energetică și transport), Programul operațional alocă finanțarea doar în axe prioritare specifice pentru economia cu emisii scăzute de carbon, fără a integra asemenea măsuri și în celelalte investiții prioritare.
- POR include 3 axe prioritare dedicate schimbărilor climatice, dar alte priorități ar putea include, în cadrul criteriilor de selectare a proiectelor, condiții de reducere a impactului schimbărilor climatice. De exemplu, dezvoltarea turismului, dezvoltarea infrastructurii de învățământ și sănătate sau competitivitatea în agricultură, pescuit și acvacultură ar putea contribui la eficiența energetică și economia cu emisii scăzute de carbon dacă ghidurile de implementare ar include măsuri de reducere a impactului schimbărilor climatice.
- Celelalte Programe operaționale au un impact scăzut în reducerea impactului schimbărilor climatice, deoarece nu contribuie direct la tranziția către economia cu emisii scăzute de carbon.